

UYGULAMA LİSELERİNDEKİ REHBER ÖĞRETMENLERİN SINIF YÖNETİMİ YAKLAŞIMLARI

The Classroom Management Approaches of The Guidance Teachers in Practice High Schools

Hasan ŞENTÜRK¹

Özet

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adayı öğrencilerin algılarına göre uygulama liselerindeki rehber öğretmenlerin sınıf yönetimi yaklaşımlarını belirlemektir. Bu amaçla geliştirilen anket Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tezsiz Yüksek Lisans Programına devam eden 167 öğretmen adayı öğrenciye uygulanmıştır. Araştırma sonunda elde edilen bulgulara göre, rehber öğretmenlerin çağdaş yaklaşıma uygun davranışları istenen düzeyde göstermedikleri, geleneksel yaklaşıma uygun davranışları ise beklenenden çok daha ağırlıklı olarak kullandıkları görülmüştür. Oysa öğretmen adayları için iyi birer model olmaları gereken rehber öğretmenlerin, sınıf yönetiminde yer alan tüm davranışları çağdaş yaklaşıma uygun biçimde göstermeleri beklenirdi.

Anahtar Kelimeler: Eğitim yönetimi, okul yönetimi, sınıf yönetimi, sınıf yönetimi yaklaşımları

Abstract

The purpose of this study is to determine the classroom management approaches of the guidance teacher's in practice high schools according to the perceptions of the student teachers. The questionnaire developed for this purpose was carried out by 167 student teachers who attended MSc without thesis programme in Institute of Science at Dicle University. According to the research findings, it is seen that the guidance teachers do not behave in accordance with modern approach at a desired level, and the traditional approach is adapted by them more than expected. Whereas the guidance teachers who are supposed to be good models for the student teachers are expected to show all their behavior in classroom management according to modern approach.

Key words: Educational administration, school administration, classroom management, classroom management approaches

Giriş

Okullar öğrencilere istenen davranışların kazandırılması için özel olarak hazırlanmış çevrelerdir. Toplumun istediği niteliklere sahip insanların yetiştirilmesi için hazırlanan eğitim programları bu kurumlarda uygulamaya konulmaktadır (Bursalıoğlu, 2002). Okulun varlık nedeni olan eğitim-öğretim

¹ Yrd.Doç.Dr.; Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, 21280 Kampüs - Diyarbakır, hsenturk@dicle.edu.tr

etkinliklerinin en yoğun gerçekleştiği alanlar ise sınıflardır. Yönetimsel kurallarla ilk kez burada karşılaşan öğrencilere, programlarda yer alan bilgi ve beceriler yanında toplumsal yaşamın gerekli kıldığı her türlü ilke, kural, davranış, tutum ve değerler en sağlıklı biçimde sınıf ortamında kazandırılabilir (Sarıtaş, 2000). Başarılı bir eğitim-öğretim için, sınıftaki eğitim-öğretim ortamının amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenmesi sınıf yönetiminin ana işlevidir. Bu konuda yapılması gereken temel etkinlikler öğretim için uygun fiziksel ortamın hazırlanması, planlamanın en uygun biçimde yapılması, zamanın iyi yönetilmesi ve etkili kullanılması, sınıftaki sosyal ilişkilerin ve öğretimle ilgili davranışların öğretim amaçlarına uygun olarak düzenlenmesidir (Celep, 2002). Belirtilen bu temel etkinliklerin odağında ise öğretmenler yer almaktadır. Her öğretmen sınıf yönetiminde farklı yaklaşımlarda bulunmakta ve farklı uygulamalar yapabilmektedir. Öğretmenlerin sınıf yönetimi yaklaşımlarında, aldıkları eğitimin yanında bireysel özellikleri de önemli rol oynar. Emredici, sert, teşvik edici, yumuşak, dikkatli, duyarsız, şakacı, eleştiren, otoriter, demokrat vb. özelliklerden öğretmenin kişiliğinde baskın olarak yer alanlar, onun sınıf yönetimi yaklaşımında belirleyici rol oynayabilmektedir (Tertemiz, 2000).

Sınıf Yönetimi Yaklaşımları

Alan yazında “Sınıf Yönetimi Yaklaşımları”nın çeşitli açılardan incelendiği ve değişik başlıklar altında gruplandırıldığı görülmektedir (Aydın, 2004; Duman, 2004; Turan, 2004; Ağaoğlu, 2002; Aksoy, 2001; Doyle, 1986). Bunları; geleneksel, otokratik (baskıcı), gelişimsel, etkileşimsel, demokratik (özgürlükçü) ve çağdaş sınıf yönetimi yaklaşımları olarak değerlendirmek mümkündür.

1. Geleneksel Yaklaşım

Geleneksel sınıf yönetimi yaklaşımında eğitim-öğretim öğretmen merkezli olarak düzenlenir. Sınıf içi etkinliklerde öğretmen oldukça aktif öğrenciler ise pasif konumdadır. Öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci ilişkileri aşırı ölçüde yapılandırılmış olup tüm otorite öğretimde toplanmıştır. Öğrenciler bu otoriteye kayıtsız şartsız uymak zorundadırlar. Öğrencilerin öğretmenlere karşı gösterdikleri tepkiler, suçlama, yargılama ve cezalandırma şeklinde karşılık bulur (Aydın,2004).

2. Otokratik (Baskıcı) Yaklaşım

Yaklaşımın temel düşüncesi, Mc Gregor’un X kuramından hareketle oluşturulan ve insanı olumsuz özellikleriyle değerlendiren kötümser görüşe dayanmaktadır. Bu görüşe göre insanların büyük bir bölümü kendi iradeleriyle davranışlarını kontrol edemezler ve ortak amaçlar doğrultusunda bir araya gelerek uygun bir işbirliği sağlayamazlar. Öncelikle bireysel çıkarlarını

düşündüklerinden toplum yararına hareket etmeleri mümkün değildir. Büyük çoğunluğu oluşturan ortalama yeteneklere ve niteliklere sahip bu insanlar yaratıcı olamadıkları gibi yenilik ve değişikliklerden de hoşlanmazlar. Tüm bu özellikleri nedeniyle de yönetmeyi değil yönetilmeyi tercih ederler (Eren, 2004). Toplumlarda çoğunluğu oluşturan ortalama yetenek ve niteliklere sahip bu insanların davranışlarının sürekli olarak kontrol altında tutulması gerekir. Bunu da üstün niteliklere ve yeteneklere sahip olan yöneticiler yapmalıdır (Aydın, 2000). Bu düşünceleri benimseyen öğretmenler sınıf ortamındaki tüm ilişkileri ve davranışları tam olarak kontrol etmeye ve kuralları tartışmasız uygulamaya çalışırlar (Aksoy, 2003). Oysa sınıf yönetiminde kuralların amaç değil, amaca ulaşmada kullanılan araçlar olduğu asla unutulmamalıdır (Wolfgang, 2004).

3. Gelişimsel Yaklaşım

Gelişimsel sınıf yönetimi yaklaşımı öğrencilerin fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal, cinsel, törel ve diğer gelişim özelliklerini dikkate alarak onları yönlendirmeyi esas alır. Öğretmen sınıftaki etkinlikleri planlarken ve gerçekleştirirken öğrencilerin gelişim evrelerine uygun tercihler yapmalıdır (Ağaoğlu, 2002). Gelişim özelliklerinin dikkate alınması ve öğrencilerden gelişim düzeylerine uygun davranışlar beklenmesi sınıf yönetiminde başarıyı arttıracaktır (Başar, 2003).

4. Etkileşimsel Yaklaşım

Sınıf yönetiminin temel öğelerinden biri de davranış düzenlemeleridir. Sınıf içindeki davranışların önemli bir bölümünü insan ilişkileri oluşturur. Öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci ilişkilerinin iyi düzenlenmesi, bu ilişkileri düzenleyen kuralların öğrenciler tarafından benimsenmesi, sınıf ortamındaki eğitim-öğretime ilişkin davranışların şekillenmesinde önemli rol oynar (Başar, 2003). Sınıfta dengeli ve tutarlı bir etkileşim düzeni oluşturabilmesi için, öğretmenden öncelikle açık ve kararlı bir tutum sergilemesi, öğrencilerini önemsemesi, onların birbirlerine gereksinim duymalarını ve bu gereksinimleri karşılıklı olarak gidermelerini sağlaması beklenir (Ağaoğlu, 2002).

5. Demokratik (Özgürlükçü) Yaklaşım

Yaklaşımın temel düşüncesi, Mc Gregor'un Y kuramından hareketle oluşturulan ve insanı olumlu özellikleriyle değerlendiren iyimser görüşe dayanmaktadır. Bu görüşe göre ortalama yeteneklere ve niteliklere sahip insanlar da kendi iradeleriyle davranışlarını kontrol edebilir ve ortak amaçlar doğrultusunda bir araya gelerek işbirliğine gidebilirler. Yeniliklere ve değişikliklere açık oldukları gibi, yaratıcı güçlerini kullanarak bunları gerçekleştirmeyi de isterler (Eren, 2004). Ayrıca eşit ve özgür olarak dünyaya

gelen insanların doğasında, başkasının özgürlüğüne zarar vermemesi gerektiğini öğreten bir mantık da yer almaktadır (Aydın, 2000).

Taşındıkları bu özellikler nedeniyle insanlar, baskıya değil özgürlüklere dayalı bir sistemle yönetmeyi ve yönetilmeyi isterler. Böyle bir yönetim sistemi ise ancak demokratik bir ortamda gerçekleşebilir. Demokrasi bir yaşam biçimi olduğundan, sınıflar bu yaşam biçiminin insanlara kazandırılabilmesi için uygun ortamlardır. Burada öğretmene düşen görev, olabildiğince özgür bir sınıf ortamı oluşturarak öğrencilerin kendi iradeleriyle davranışlarını kontrol etmelerini ve yeteneklerini kullanabilmelerini sağlamaktır (Butchart, 1998).

6. Çağdaş Yaklaşım

Öğrencilerin sınıf yaşamında bir nesne olarak değil bir özne olarak görüldüğü, sınıfta her konunun öğretmenin rehberliğinde tartışılabilmesi, hoşgörü ve uzlaşmayı temel alan, otoritenin paylaşıldığı ve sınıf içindeki etkinliklerden herkesin sorumlu olduğu bir yaklaşımdır. Çağdaş yaklaşım sınıfı dinamik bir etkileşim sistemi olarak algılamayı gerektirir (Aydın, 2004). Bu yaklaşım öğrenci davranışlarını ve sınıftaki ilişki düzenini etkileyen tüm değişkenleri birbirinden bağımsız olarak değil, sistemi tamamlayan öğeler olarak ele alır. Sınıfın içinde ve dışında yer alan ve öğrencilerin davranışlarıyla eğitim öğretim faaliyetlerini etkileyen tüm faktörler bir bütünlük içinde değerlendirilir (Aydın, 2004; Ağaoğlu, 2002).

Eğitim alanındaki gelişmeler doğrultusunda sınıf yönetimi yaklaşımlarının da otokratik yaklaşımdan demokratik yaklaşıma, geleneksel yaklaşımdan çağdaş yaklaşıma doğru bir gelişme gösterdiği söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin gelişim özellikleri ile sınıftaki ilişki ve etkileşim düzenine önem veren bir yaklaşımın giderek güç kazandığı görülmektedir (Ağaoğlu, 2002).

Araştırmanın tasarımında Aydın'ın (2004) yaptığı gruplandırma esas alınarak sınıf yönetimi yaklaşımları "Geleneksel" ve "Çağdaş" sınıf yönetimi yaklaşımı şeklinde iki ana başlık altında ele alınmıştır. Otokratik sınıf yönetimi yaklaşımında yer alan öğretmen davranışları ile öğrencilerin gelişim özelliklerini ve sınıfın etkileşim düzenini önemsemeyen öğretmenlerin sınıf yönetimindeki davranışları "geleneksel yaklaşım" içinde; demokratik yaklaşıma uygun sınıf yönetimi davranışları ile öğrencilerin gelişim özelliklerini ve sınıftaki etkileşim düzenini önemseyen öğretmenlerin davranışları ise "çağdaş yaklaşım" içinde değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Öğretmen adayı öğrencilerin algılarına göre uygulama liselerindeki rehber öğretmenlerin sınıf yönetimi yaklaşımlarını belirlemektir. Bu genel amaca dayalı olarak, şu sorulara cevap aranmıştır.

1.Uygulama liselerindeki rehber öğretmenler; sınıf yönetiminde öncelikli ve ağırlıklı olarak hangi yaklaşımı göstermektedirler?

2.Uygulama liselerindeki rehber öğretmenler; sınıf yönetiminde yer alan temel davranışlardan hangilerini çağdaş, hangilerini geleneksel yaklaşıma uygun biçimde kullanmaktadırlar?

3. Branşlarına göre, öğretmen adayı öğrencilerin algıları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Yöntem

Betimsel nitelikteki bu araştırmanın çalışma grubunu, 2005–2006 öğretim yılında Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tezsiz Yüksek Lisans programına devam eden ve liselerde öğretmenlik uygulaması yapan Fizik, Kimya, Biyoloji ve Matematik Anabilim Dallarındaki toplam 178 öğretmen adayı öğrenci oluşturmuştur. Ulaşılamayan veya veri toplama aracındaki soruları uygun biçimde cevaplamayan 11 kişi kapsam dışında bırakılarak toplam 167 öğretmen adayının görüşleri değerlendirmeye alınmıştır.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve Uygulanması

Veri toplama aracını geliştirme çalışmalarına ilgili literatür taranarak başlanmış ve öncelikle çağdaş sınıf yönetimi yaklaşımına uygun öğretmen davranışları ile bunlara alternatif olabilecek geleneksel yaklaşıma uygun öğretmen davranışları belirlenmiştir. Daha sonra, belirtilen programa devam eden ve çalışmalara gönüllü olarak katılmak isteyen öğrenciler arasından tesadüfî örnekleme 20 kişi seçilerek bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Gupta bulunan öğretmen adayı öğrencilerle, bir dönem önce okudukları Sınıf Yönetimi dersi içinde bulunan “Sınıf Yönetimi Yaklaşımları” konusu bir kez daha ayrıntılı olarak ele alınıp, belirlenen davranışların modern ve geleneksel yaklaşımlara uygunluğu ve ifadelerin anlaşılabilirliği tartışılmıştır. Çalışmalar sonunda 14 maddeden oluşan bir veri toplama aracı hazırlanmış ve aynı grup üzerinde pilot uygulaması yapılmıştır.

Geliştirilen veri toplama aracı ve pilot uygulama sonuçları değerlendirilmek üzere Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim üyelerinin görüşlerine sunulmuştur. Ortaya çıkan uzman görüşleri doğrultusunda, yeterince işlevsel görülmeyen 2 madde çıkarılarak yeni bir düzenleme yapılmış ve 12 sorudan oluşan veri toplama aracı uygulanmaya hazır hale getirilmiştir. Her sorunun (a) seçeneğinde çağdaş yaklaşıma uygun, (b) seçeneğinde ise ona koşut olarak belirlenen geleneksel yaklaşıma uygun sınıf yönetimi davranışları yer almıştır. Öğretmen adaylarına, rehber öğretmenlerin birbirine alternatif olarak belirlenen bu davranışlardan hangisini **öncelikli** ve **ağırlıklı** olarak kullandıkları sorulmuştur. Daha güvenilir sonuçların elde edilebilmesi için uygulamalar belirtilen tezsiz yüksek

lisans programının son döneminde yapılmıştır. Çünkü program sonunda öğretmen adaylarının yeterli düzeyde okul deneyimine sahip olmaları ve konu ile ilgili gerekli algılara ulaşmaları beklenmektedir (Demirtaş, 2004; YÖK, 1998).

Verilerin analizi yapılırken, ağırlıkların belirlenmesinde yüzdelerden yararlanılmıştır. Branşlarına göre öğretmen adayı öğrencilerin algıları arasında anlamlı bir farklılığın bulunup bulunmadığı ise x2 analizleri yapılarak belirlenmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde, öğretmen adaylarının uygulama okullarındaki rehber öğretmenlerin sınıf yönetimi yaklaşımlarına ilişkin görüşleriyle ilgili veriler değerlendirilmiştir. Elde edilen sayısal veriler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tabloda yer alan veriler araştırmanın amacına uygun olarak iki bölümde değerlendirilmiştir.

1. Uygulama liselerindeki rehber öğretmenlerin öncelikli ve ağırlıklı olarak hangi sınıf yönetimi yaklaşımını gösterdiklerine ilişkin sonuçlar: Öğretmen adaylarının görüşlerine göre; öğretmenlerin %50’den fazlası belirlenen 12 temel davranıştan 8’ini ağırlıklı olarak çağdaş yaklaşıma, 4’ünü ise geleneksel yaklaşıma uygun biçimde göstermişlerdir. Ancak, çağdaş yaklaşım ağırlıklı 8 davranıştan 4 tanesinin, %50’nin üzerindeki ağırlıkları sadece %0.3 ile %6.9 arasındadır. Oldukça düşük olan bu değerler çağdaş yaklaşım yönünde önemli bir farklılığı yansıtmamaktadır. Zira sınıf yönetiminde izlenmesi gereken asıl model katılımcı ve esnek yapılandırılmış çağdaş yaklaşımdır (Aydın,2004)

Sınıf yönetimi yaklaşımlarında belirleyici olan 12 davranıştan sadece 4 tanesini rehber öğretmenlerin %60’dan fazlası çağdaş sınıf yönetimi yaklaşımına uygun biçimde kullanmışlardır. Çağdaş yaklaşım yönündeki ağırlıkları %10’un üzerinde olan bu davranışların, belirgin bir biçimde çağdaş yaklaşıma uygun olarak kullanıldıkları söylenebilir. Diğer taraftan, hiçbir davranışın çağdaş yaklaşıma uygun biçimde kullanılma oranı %75’i aşmamış, yani en üstte yer alan çeyrek dilime ulaşmamıştır. Ayrıca 6, 8 ve 12. sıralarda yer alan davranışların, rehber öğretmenler tarafından çağdaş ya da klasik yaklaşım ağırlıklı kullanılma oranları arasındaki farkın %1’i bile bulmadığı görülmektedir. Oysa çağdaş yaklaşım yönünde belirgin bir ağırlığın olması beklenirdi.

Sınıf yönetimindeki 12 temel davranıştan 4 tanesini rehber öğretmenlerin %50’den fazlası öncelikli ve ağırlıklı olarak geleneksel yaklaşıma uygun biçimde kullanmışlardır. Oysa belirlenen bu temel davranışların tüm öğretmenler tarafından öncelikli ve ağırlıklı olarak çağdaş yaklaşıma uygun biçimde kullanılması gerekirdi (Aydın, 2004).

Tablo 1: Öğretmen adayı öğrencilerin, uygulama liselerindeki rehber öğretmenlerin sınıf yönetimi yaklaşımlarına ilişkin algıları

Öğretmenlerin sınıf yönetiminde gösterdikleri temel davranışlar	N	%
01.Sınıftaki ilişki ve davranış düzenlemelerini;		
a) öğrencileriyle birlikte oluşturmaya çalışır	90	53.9
b) kendi çabasıyla oluşturmaya çalışır.	77	46.1
02.Sınıfta uyulması gereken kuralları;		
a) öğrencilerle tartışır ve ortak bir anlayışa ulaşmaya çalışır	95	56.9
b) kesin doğrular olarak görür ve öğrencilerle asla tartışmaz	72	43.1
03.Sınıf yönetiminde;		
a) kuralları bir araç olarak görür	106	63.5
b) kuralları bir amaç olarak görür	61	36.5
04.Sınıf yönetiminde ve sınıf içi ilişkileri düzenlemede;		
a) öğrencilerin gelişim özelliklerine önem verir	95	56.9
b) öğrencilerin gelişim özelliklerini önemsemez.	72	43.1
05. Sınıf içindeki ilişki düzenini ve etkileşimleri;		
a) bir sosyalleşme süreci içinde yer alan özgün davranışlar olarak görür	82	49.1
b) belirli kurallara göre sürdürülen, formal davranışlar olarak görür	85	50.9
06. İstenmeyen davranışlara karşı gösterdiği tepkiler;		
a) bireyden çok gruba yöneliktir	84	50.3
b) gruptan çok bireye yöneliktir.	83	49.7
07.Sınıf içindeki ilişkileri ve davranışları düzenlerken;		
a) sevgi, saygı ve ödüllendirmeye dayalı yaptırımları kullanır	113	67.7
b) tehdit, korku ve cezalandırmaya dayalı yaptırımları kullanır	54	32.3
08.Sınıf yönetiminde ve sınıf içi ilişkilerde;		
a) Öğrencilerine hareket özgürlüğü ve inisiyatif tanır	105	62.9
b) Öğrencilerine hareket özgürlüğü ve inisiyatif tanımaz	62	37.1
09.Sınıftaki öğretim etkinliklerinde;		
a) öğrenci merkezli yöntem ve teknikleri kullanır	74	44.3
b) öğretmen merkezli yöntem ve teknikleri kullanır	93	55.7
10.Sınıfta ortaya çıkan istenmeyen davranışların;		
a) sonuçlarından çok, nedenleri üzerinde durur	79	47.3
b) nedenlerinden çok, sonuçları üzerinde durur	88	52.7
11. İstenmeyen davranışlar ortaya çıktığında;		
a) gösterdiği tepkiler öğrenciye değil davranışa yöneliktir.	108	64.7
b) gösterdiği tepkiler davranışa değil öğrenciye yöneliktir	59	35.3
12. Oluşturduğu sınıf düzeni;		
a) istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını önlemeye yöneliktir	82	49.1
b) ortaya çıkan istenmeyen davranışları kontrol etmeye yöneliktir.	85	50.9

2. Uygulama liselerindeki rehber öğretmenlerin sınıf yönetiminde yer alan temel davranışlardan hangilerini, hangi yaklaşıma uygun biçimde kullandıklarına ilişkin sonuçlar: Rehber öğretmenler, çağdaş yaklaşıma uygun davranış biçimlerinden “Sınıf içindeki ilişkileri ve davranışları düzenlerken sevgi, saygı ve ödüllendirmeye dayalı yaptırımları kullanır” davranışını en yüksek düzeyde göstermişlerdir. Davranışı öncelikli ve ağırlıklı olarak kullanan rehber öğretmenlerin oranı %67.7’dir. Bu sonuç, uygulama liselerindeki rehber öğretmenlerin insan ilişkileri açısından oldukça duyarlı davrandıklarını gösteren olumlu bir sonuçtur.

Rehber öğretmenlerin %60'dan fazlasının sınıf yönetimindeki kuralları bir amaç olarak değil bir araç olarak görmesi, sınıf yönetiminde ve sınıf içi ilişkilerde öğrencilerine hareket özgürlüğü ve inisiyatif tanınması, istenmeyen davranışlar ortaya çıktığında tepkilerini öğrenciye değil davranışa yönlendirmesi de beklenen olumlu sonuçlardır.

Araştırma kapsamındaki rehber öğretmenlerin %53.9'u sınıftaki ilişki ve davranış düzenlemelerini öğrencileriyle birlikte oluşturmaya, %56.9'u sınıf yönetimi konusundaki kuralları öğrencileriyle tartışıp, ortak bir anlayış geliştirmeye çalışmaktadır. Sınıf yönetiminde ve sınıf içi ilişkileri düzenlemede öğrencilerinin gelişim özelliklerine önem veren öğretmenlerin oranı ise %56.9'dur. Her üç davranışın çağdaş yaklaşım yönündeki ağırlıklarının beklenen düzeyde olmadığı ve rehber öğretmenlerin daha büyük bir bölümü tarafından gösterilmesi gerektiği söylenebilir.

Rehber öğretmenler, geleneksel yaklaşıma uygun davranış biçimlerinden "*Öğretim etkinliklerinde, kendisinin aktif olduğu, öğretmen merkezli yöntem ve teknikleri uygular*" davranışını en yüksek düzeyde göstermişlerdir. Bu davranışı öncelikli ve ağırlıklı olarak kullanan rehber öğretmenlerin oranı %55.7'dir. Bu sonuç, fen bilimleri alanındaki derslerde bile öğretmenlerin hala anlatma ve gösterme gibi öğretmen merkezli geleneksel öğretim tekniklerine bağlı kaldıklarını ve öğrencilerin derse katılımını yeterli düzeyde sağlayamadıklarını göstermektedir. Oysa çağımızdaki gelişmeler öğretmen merkezli öğretimden öğrenci merkezli öğretime doğru hızlı bir geçişi gerektirmektedir. Çünkü öğrencilerin derse katılımlarının yetersiz olması, sınıfta istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına da neden olmakta ve sınıf yönetimini güçleştirmektedir (Öztürk, 2003)

Rehber öğretmenlerin yarıdan fazlası, sınıfta ortaya çıkan istenmeyen davranışların nedenlerinden çok sonuçları üzerinde durmakta, istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını önlemek yerine, ortaya çıkan bu davranışları kontrol etmeye çalışmakta, sınıf içindeki ilişkileri bir sosyalleşme süreci içinde yer alan etkileşimler olarak değil, belirli kurallara göre sürdürülen formal ilişkiler olarak görmektedir. Oysa sınıf yönetiminde istenmeyen davranışların ortaya çıkmadan önlenmesi, her şeye rağmen ortaya çıkan bu tür davranışların nedenlerinin bulunması ve bunların giderilmesi, ayrıca sınıfın sosyal bir ortam, öğrencilerin de özgün kişiliklere sahip sosyal varlıklar olarak görülmesi gerekmektedir.

3. Branşlarına göre, öğretmen adayları öğrencilerin algıları arasında anlamlı bir farklılığın bulunup bulunmadığına ilişkin sonuçlar: Yapılan istatistiksel analizler sonunda öğretmen adayları öğrencilerin algıları arasında branşlarına göre anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmüştür. Buna sonuca göre uygulama liselerindeki fizik, kimya, biyoloji ve matematik öğretmenlerinin sınıf yönetimi yaklaşımlarının benzer nitelikte olduğu söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Sınıf yönetimindeki öğretmen davranışlarının, bütün öğretmenler tarafından öncelikle ve ağırlıklı olarak çağdaş yaklaşıma uygun biçimde sergilenmesi gerektiği düşünüldüğünde, rehber öğretmenlerin çağdaş yaklaşıma uygun davranışları istenen düzeyde göstermedikleri, geleneksel yaklaşıma uygun davranışları ise beklenenden çok daha ağırlıklı olarak kullandıkları görülmüştür. Özellikle 4 temel davranışın, rehber öğretmenlerin çoğunluğu tarafından geleneksel yaklaşıma uygun biçimde gösterilmesi beklenmeyen bir sonuçtur.

Elde edilen bulgulara ve sonuçlara dayalı olarak şunlar önerilebilir:

1.Uygulanacak hizmet içi eğitim programlarıyla, başta rehber öğretmenler olmak üzere tüm öğretmenlerin sınıf yönetiminde çağdaş yaklaşıma uygun bir anlayışa ve yeterliğe sahip olmaları sağlanmalıdır.

2.Denetmenler tarafından yapılan eğitsel denetimlerde, öğretim etkinlikleri yanında öğretmenlerin sınıf yönetimi yaklaşımları üzerinde de durulmalı ve konunun önemi kavratılmalıdır.

3. Rehber öğretmenler tarafından ağırlıklı olarak uygulandığı gözlenen ve öğretmenlerin sınıf yönetimindeki etkililiğini sınırlayan ‘öğretmen merkezli’ öğretim, mutlaka ‘öğrenci merkezli’ hale getirilmelidir. Bunun için de uygulama okullarındaki olanaklar yeniden gözden geçirilerek, öğrencilerin daha aktif olduğu öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılabilmesi uygun koşullar yaratılmalıdır.

4.Öğretmen adayları için iyi birer model olmaları gereken rehber öğretmenlerin seçiminde, diğer kriterler yanında sınıf yönetimindeki becerileri de dikkate alınmalı ve bu konuda çağdaş yaklaşıma sahip öğretmenler tercih edilmelidir.

Kaynaklar

- Ağaoğlu, E. (2002). Sınıf yönetimiyle ilgili genel olgular, Kaya, Z. (Ed) *Sınıf Yönetimi*, (ss. 1-14) Ankara, Pegem A Yayıncılık.
- Aksoy, N. (2001). Sınıf yönetimi ve disiplin modellerinin dayandığı temel yaklaşımlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 25, 9-20
- Aksoy, N. (2003) Sınıf içi kurallar, Karip, E. (Ed.) *Sınıf Yönetimi* (ss.11-30) Ankara, Pegem A Yayıncılık
- Aydın, A. (2004). *Sınıf Yönetimi*, Ankara, Tekağaç Eylül Yayıncılık.
- Aydın, M. (2000). *Eğitim Yönetimi*, Ankara, Hatiboğlu Yayınevi.
- Başar, H. (2003). *Sınıf Yönetimi*, Ankara, Anı Yayıncılık.
- Bursalıoğlu, Z. (2002). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*, Ankara, Pegem A Yayıncılık,
- Butchart, R. E. ve Barbara McEwan (1998) *Classroom Discipline in American Schools Problems and Possibilities for Democratic Education*, Published by State University of New York Press.
- Celep, C.(2002) *Sınıf Yönetimi ve Disiplini*, Ankara, Anı Yayıncılık.
- Demirtaş, H.(2004). *Okul Deneyimi I-II* Ankara, Anı Yayıncılık.
- Duman, T. ve Gelişli, Y. Çetin, Ş. (2004). Ortaöğretim Öğrencilerinin Öğretmenlerin Sınıfta Disiplin Sağlama Yaklaşımına İlişkin Görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, 281-290.
- Eren, E. (2004) *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*. İstanbul, Beta Basım Yayım.

- Sarıtaş, M. (2000). Sınıf yönetimi ve disiplinle ilgili kurallar geliştirme ve uygulama, Küçükahmet, L. (Ed.) *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*, (ss. 47-88). Ankara, Nobel Yayıncılık.
- Tertemiz, N. (2000). Sınıf yönetimi ve disiplin, Küçükahmet, L. (Ed.) *Sınıf Yönetimi* (ss. 67-89). Ankara, Nobel Yayıncılık.
- Turan, S. (2004) Yönetimle ilgili temel teori ve yaklaşımlar, Şişman, M. (Ed.) *Sınıf Yönetimi* (ss. 2-10). Ankara, Pegem A Yayıncılık.
- Öztürk B.(2003) Sınıfta istenmeyen davranışların önlenmesi ve giderilmesi, Karip. E. (Ed.) *Sınıf Yönetimi* (ss.132-166) Ankara, Pegem A Yayıncılık,.
- YÖK, (1998) Fakülte-Okul İşbirliği Kılavuzu
- Wolfgang, C.H. (2004) *Solving discipline and classroom management problems : methods and models for today's teachers* Somerset, John Wiley & Sons Inc, Order Processing Dept.,